Daha önce hiç bir geleneksel anlayıştan etkilenmemiş ve bunlardan haberi dahi olmayan birisi “Yalnızca Kuran’a güvenerek” Kitab’ı incelemeye ve Kitap ne derse onu yapmaya karar vermiş olsa;

-Mevcut “namaz” ritüelini bulabilir mi?

Burada hemen bir açıklama yapmayı gerekli görüyorum. Araştırdığım konu Kuranda geçen “SALAT” kavramının ne olduğu. Kuran’da “namaz” diye çevrilen kelimenin aslı “salat”. Dolayısı ile ben bu yazı dizisinde “Salat” kavramını Kuran’ın yönlendirmesi ile anlamaya çalışacağım.

Bu uzun bir yolculuk olacak. Sadece SALAT kavramını değil, ZEKAT, SECDE, RÜKU, AKİF, NÜSUK, TESBİH, KIBLE, BEYT, KIYAM, DUA gibi kavramları ve bir çok kavramı bütünsel olarak incelemek gerekecek.

İnceleme sonuçlarını bittikçe LİNK‘teki tabloya işleyeceğim. Çalışmam bittiğinde Salat ile ilgili tüm ayetler ve bu ayetlere ilişkin bütünsel bir inceleme ortaya çıkmış olacak. Niyetim bu yönde. Umarım başarabilirim.

Sözlükleri açıp “SALAT’ın kök anlamı şuymuş, terimsel anlamı da namazmış” deme kolaylığına ben de kaçardım. Fakat Kuran’ı inceledikçe bazı temel kavramların Kurandaki anlamlarında değil de sonradan yüklenmiş anlamları ile anlaşıldığını fark ettim. Bu konudaki bulgularımı paylaştıkça göreceksiniz, biliyor olduğumuz pek çok kavram sarsılacak. Ve önümüze iki yol çıkacak, “Kuranın net olarak açıkladığına mı güveneceğiz yoksa biliyoruz zannettiklerimize mi?

“Ne yani sen namaz ibadetini ret mi ediyorsun?” ve “Peygamberi devre dışı bırakırsanız işte böyle şaşırırsınız, yoldan çıkarsınız” diyecek ön yargılılara sözüm şu: Lütfen Kuran kavramları ile konuşalım, siz de biraz dersinize çalışın ve ortak bir sözde bir araya gelelim. Mesela siz “ibadet” derken neyi kastediyorsunuz? Kuran’ı incelerseniz ibadet kelimesinin Türkçe karşılığının “kulluk” olduğunu keşfedeceksiniz. Peki “namaz ibadeti yerine namaz kulluğu” dediğiniz oldu mu hiç? Bakın kavramları yerli yerine koymaya başlayınca, yol da ortaya çıkıyor. Kuranı çalışırsanız peygamberin de beraberindekilerin de Kuranı çalıştığının izlerini çok net göreceksiniz. Ben size Kuran çalışmayı teklif ediyorum. Bu çok acayip bir teklif olmasa

gerek.

Soruya ve konumuza devam edelim:

Geleneksel (biliyor olduğumuz) namaz tarifi:

-Öncesinde abdest alınması

-Yüzünü kıbleye dönmesi

-Kıyam ile başlaması

-Kıyam ederken Kurandan bir parça okuması

-Devamında rüku etmesi (Kurandan bir parça okuması?)

-Devamında secde etmesi (Kurandan bir parça okuması?)

-Devamında oturması (Kurandan bir parça okuması?)

-Ve “namaz halinden” çıkması

Ve bunların hepsini bu sırayla yapması….

Ve bunun bir “ibadet” olarak Allah’ın bizden istemesi…

Yukarıdaki tarifi ve kapsamı bir bütün olarak içeren bir ayet yok… Oysaki Kitapta çok uzun, çok detaylı tarifler içeren ayetler var. (Örnek 2:282)

Evet, yukarıda sayılan her bir maddeyi farklı farklı ayetlerden toparlayarak “Kuranda namaz ritüeli tarif edilmiştir” diyebilirsiniz. Ama unutmayın; örneğimizdeki kişi geleneğe dair hiç bir şey bilmiyor.

Biraz daha açalım:

Bu kişi, Kuran'ı açtı. Açılış (Fatiha) suresini okudu. Ve devam etti. Bakara Suresine geçti:

1. Elif, Lâm, Mîm.
2. İşte sana o Kitap! Kuşku/ çelişme/ tutarsızlık yok onda. Bir kılavuzdur o, sakınanlar için.
3. Ki onlar, gayba inanırlar, SALATI İKAME EDERLER . Ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden, İNFAK EDERLER.
4. Hem sana vahyedilene hem de senden önce vahyedilene inananlardır onlar. Âhireti gereğince kavrayıp anlayanlar da onlardır.
5. İşte bunlardır Rablerinden bir hidayet üzere olanlar, işte bunlardır gerçek anlamda kurtuluşu bulanlar.

Bu kişi "SALAT" kelimesi ile ilk defa burada karşılaşacak. Empati kuralım… "Salat" kelimesi hakkında nasıl bir fikir edinebilir?

Ben bu gözle (gelenekten kendimi soyutlayarak) ayete baktığımda SALAT'ın vahiyle ilgili bir şey olabileceğini, SALAT'ın sonunda bir rızık elde edeceğimi ve bunu başkalarına aktarmam gerektiğini anlıyorum. Ama yanılmış olabilirim. Kuranı bütünsel olarak okumam ve SALAT kelimesi hakkında daha çok fikir edinmem lazım.

İtiraz:

Değil SALAT kelimesini, hiç bir kelimeyi "geleneğin uygulamasını (buna sözlükler de dahil) hiçe sayan bir anlayış kavrayamaz. Bu yüzden Kuranı anlamak isteyen birisi geleneğin uygulamasını bilmek; geleneği körü körüne izlemeden eleştirel bir bakış açısıyla, Kuran'ın özü ile mevcut uygulamaları karşılaştırarak işin doğrusunu bulmak zorundadır. Gelenekten bi-haber insan profiliniz hayali bir profildir, böyle bir insan yoktur. Gelenek yanlış uygulamalar geliştirmiş olabilir. Fakat bu tümden onu reddetmeyi gerektirmez. Salat ya da namaz, Kurana göre tüm dinlerde mevcuttu. Kuranın ilk muhatapları İbrahim peygamberin yolunu çarpık bir anlayışla izliyorlardı. Dolayısı ile SALAT denilince neyin kastedildiğini biliyorlardı. Kuran

“biliyor” oldukları/sandıkları şeyleri aşama aşama düzeltti. Bu yüzden biliyor oldukları şeyi Kuran tek bir ayette tekrar tarif etmedi. Sadece değişik ayetlerle yanlışları ayıklayıp doğru ve nihai şeklini verdi.

Cevap:

Öncelikle, bu toplumda bile “hadis” kelimesini bile hayatında hiç duymamış, hiç camiye gitmemiş, oruç tutmamış insanlar var. Tabi ki Kuran’ın kapağını da kaldırıp hiç bakmamış. Kaldı ki, Kuran’a Norveç’te, Çin’de yaşayan bir insan da muhataptır. Bu yüzden örneğimdeki prototip hayali değil; olası bir profildir.

Peki bu “gelenekten bi-haber” insan size geldiğinde ona ne diyeceksiniz? Ona önce “gelenek algısı” eğitimi mi teklif edeceksiniz? Peki sizin bu yaptığınız, Kuran’ın bu “bi-haber” insana sırf kendi metni ile hitap edemeyecek olması iddiası değildir de bu nedir? Adam tüm Kuranı baştan sona okuyunca aklına “bir ritüel olarak namaz” gelmeyecek, bunu siz de biliyorsunuz…

Ben bu blogda içerisinde SALAT kökü geçen tüm ayetleri bağlamı içerisinde inceleyeceğim. Bakalım kaç tanesinde “bir ritüel” anlamı çıkacak?

“Dini iyice keyfinize alet ettiniz” diyeceklere bir not:

Kuran’ın yalnızca bir buyruğunu yerine getirmek, büyük bir suç olan ranttan (*riba*) arındırılmış bir yaşam sürme buyruğunu yerine getirmek bile büyük bir çaba ve özveriyi gerektiriyor. Durum böyleyken her deliğe sızmış olan faiz ve ranttan rahatsız olmadan yuvarlanıp gidenler mi dini kuşa çeviriyorlar, yoksa Kuran’ı adam gibi anlamaya ve uygulamaya çalışan, bunu

yaparken de İslam’a sonradan sokuşturulmuş olanları ayıklayanlar mı? Tanrı, eş koşmaktan uzak duranların küçük suçlarını bağışlayacağını söylüyor (53:32). Bu zamanda eş koşmaktan uzak durmanın az bir iş olduğunu düşünenler büyük yanılıyorlar; ya kitabı ya dünyayı anlamıyorlar. Kuran’ın yönergelerini birkaç cümleyle özetlemek olanaklı (5:117, 7:33, 16:2,90, 21:25, 29:16-17, 41:14…). Ama törensel uygulamalar, hele bir de vekaletle yapılabiliyorsa, Kuran’ı ciddiye almayan kişilere kolay ve tatlı geliyor. “Namaz borcumuzu ödeyip kurtulalım.” “Sadakamızı verelim kurtulalım.” “Haccımızı yapalım, vekaletimizi verelim, paramızı Kızılay’a yatıralım, ondan sonra ayaklarımızı uzatıp yarı-hedonist yaşamlarımıza geri dönelim.” Ha, Kuran eğitimi veren tek bir kurum kalmamış ülkede, kimin umurunda? Modern yaşam bize mescitlerin iyi ahlak aşılayan kurumlar olması gerektiğini unutturmuşa benziyor. Artık “din özgürlüğü” var. Kimseye ahlak öğütleyemiyoruz, “hayatıma karışma” zılgıtı yiyoruz. Böyle bir ortamda “Kuran ocağı” ne ola ki, “salat” ne ola ki?

Bu yazı da konu ile ilgili :

- Salat Nedir 2 - Bakara 43-45
- Alak Suresi ve Namaz

- Evleri namazı kılınacak yerler yapmak mı evleri kıble edinmek mi?
- Salat ne anlama geliyor?